

ELS MANUSCRITS MUSICALS LITÚRGICS DE SANTA MARIA DE MONTBLANC

Bé que mai no hagi estat desconeguda, i menys encara, discutida, la importància de la vida civil montblanquina en el transcurs de la Baixa Edat Mitjana, en canvi no hi ha hagut tradicionalment un notori estat d'opinió que recollís palesament la valuosa manifestació de la vida clerical de Montblanc.

No ha estat pas l'escassetat de notícies de caire eclesiàstic el que n'ha barrat el pas als investigadors, sinó més aviat el caràcter dispers de les fonts, que ha dificultat un acurat estudi de la qüestió.

De fet, la preeminència de l'església de Montblanc duu l'empremta d'una data ben endarrerida. En 1194 hom parla de «*..ecclesiam de Montealbo cum suffraganeis suis*».¹ La florida dels ordes regulars d'evident significació urbana (franciscans, clarisses, mercedaris) en el segle XIII, la construcció d'esglésies i convents i l'establiment de la primera comunitat de preveres a partir de la instància reial de 1346,² són fets que contornegen suficientment la pujança civil de la vila.

Per altra banda, avui ja és cosa demostrada l'existència d'un *Scriptorium* a Montblanc. Des del retrobament d'un copista mont-

1. Butlla del Papa Celestí III adreçada a l'Arquebisbe de Tarragona. Citada per VILLANUEVA, *Viage...*, XIX, (Apèndix Doc., XXXVIII), p. 300.

2. A.C.A., R. 1060, fol. 172 v.

blanquí de finals del segle XII³ fins a les precioses notícies publicades per X. Ricomà, que donen fe d'un indiscutible funcionament de copistes en els segles XIII i XIV⁴ a recer de la parròquia de Santa Maria, juntament amb la «famosa» (segons Palau i Dulcet) fàbrica de pergamins,⁵ podem assegurar amb certesa el que poc temps enllà era una simple hipòtesi.

Malauradament els incendis, les convulsions socials i la incúria dels homes han fet desaparèixer molts testimonis d'aquesta importància clerical, entre ells els llibres litúrgics. Resten encara, al costat de les velles pedres, alguns manuscrits que atorguen el context vital necessari als freds i altius monuments.

Em referiré ara només als manuscrits musicals litúrgics, per tal com l'eminent musicòleg Higiní Anglès, havia lloat i assenyalat la seva cabdal importància per a la història musical de Catalunya.⁶

Aquests són doncs, els còdexs conservats:

Ms. 1

Antiphonarium Matutinale. Segona meitat del s. XIV. Pergamí. Notació catalana damunt dues línies: una de groga pel Do, i una altra de vermella pel Fa. Les mides originals, 48 × 33 cms., foren reduïdes a 42,5 × 31,5 cms., mercè a l'acurada restauració del manuscrit als tallers del Conservatori de les Arts del Llibre de Barcelona, realitzada a 1967.

Capitals ornamentades amb vermell i blau. Hom hi observa una evident dissociació entre el text i la música, prova manifesta de que fou copiat d'un altre manuscrit molt més antic. La caixa amida 35 × 23,5 cms.

Actualment consta de 119 folis, numerats amb llapis. No hi

3. Veg. Francesc BONASTRE, *Les verbetes de l'Antiphonarium Matutinale de Montblanc*, «Butlletí de la Societat Catalana de Musicologia», I (Barcelona, 1978), en premsa.

4. Xavier RICOMÀ, *Notas sobre copistas de libros en el arzobispado de Tarragona (s. XIII-XIV)*, «Quaderns d'Història Tarraconense», I, Tarragona, 1977), ps. 59-68.

5. Antoni PALAU I DULCET, *Guia de Montblanch* (Barcelona, 1931), p. 60.

6. Higiní ANGLÈS, *La música a Catalunya fins al segle XIII* (Barcelona, 1935), p. 162.

ha una exacta correspondència entre la numeració antiga i la moderna.⁷ La numeració original arriba fins al foli CLII, bé que amb nombroses llacunes; fins al fol. 29 no pot ésser establerta una claredat de lectura, degut a les múltiples mutilacions esdevingudes.

El contingut de l'Antifoner resta dividit en dues parts, que comprenen només el Propi dels Sants: Responsoris de Matines (fols. 1-68), i Antífones de Matines, Laudes i Vespres (fols. 69-119).

Rúbriques

In natale sancte agathe R. (Responsoris), fol. 10.

In invencione sancte crucis R., fol. 13.

Verbeta *Ecce nunc xpisticole*, fol. 14 v.

In natale sancti iohannis babtiste R., fol. 15.

Verbeta *Natalicia cantantibus tua*, fol. 16 v.

Verbeta *Gaudebunt multi in nativitate*, fol. 17 v.

In natale sancti petri apostoli R., fol. 18 v.

Verbeta *O petre tibi methas iam commito*, fol. 19 v.

Verbeta *Quid te merore affligis egre*, fol. 20 v.

Verbeta *Celebris dies primatum prepollet ecclesie*, fol. 22 v.

In festo sancte marie magdalene R., fol. 23.

In natale sancti pauli R., fol. 23.

In natale sancti Laurentii R., fol. 23.

In assumptione sancte marie R., fol. 25.

In decollacione sancti iohannis babtiste R., fol. 29.

In nativitate marie virginis R., fol. 30 v.

Verbeta *Stella iocunda profuit maria*, fol. 31 v.

In exaltacione sancte crucis R., fol. 32.

In festivitate sancte tecele R., fol. 33 v.

In natale sancti micahelis (sic) R., fol. 35 v.

Verbeta *Atque proiectus in ipso ortu suo*, fol. 38 v.

In festo omnium sanctorum R., fol. 38 v.

In natale sancti martini R., fol. 39.

Verbeta *Flebant Pictavi*, fol. 40 v.

In natale sancte cecilie R., fol. 41.

7. Per a més detalls sobre la qüestió, vegeu Francesc BONASTRE, Op. cit.

- In natale sancti clementis R.*, fol. 43 v.
In natale sancti andree R., fol. 44 v.
Verbeta Pastorem pastorum rex regum xpiste, fol. 46.
In natale sancti nicholay R., fol. 46 v.
Verbeta Clementem te prebe, fol. 48.
In natale sancte lucie R., fol. 48.
In natale apostolorum R., fol. 49.
In natale unius martyris R., fol. 52 v.
In natale plurimorum martyrum R., fol. 55.
In natale virginum R., fol. 62.
De cantica canticorum R., fol. 65 v.
Verbeta Preconia virginis laudum, fol. 68.
- Incipiunt antiphone in sanctorum festivitibus. In primis. In natale sancti stephani*, fol. 69.
In primis vesperis apostoli et evangeliste. In natale sancti iohannis, fol. 71 v.
In die sancti iohannis apostoli et evangeliste antiphone, fol. 72.
Prosa Letabundus, fol. 74.
Ad vesperas innocentium antiphone, fol. 74.
In natale sancti fructuosi et sociorum eius in vesperis antiphone R., fol. 76.
In natale sancte agnetis ad vesperos antiphone, fol. 79.
Antiphone ad vesperos in natale sancti vincencis, fol. 81.
Ad vesperos antiphone in conversione sancti pauli et maitines R., fol. 84.
In purificatione sancte marie in vesperis R., fol. 87 v.
In natale sancte agate in vesperis antiphone, fol. 89 v.
In natale sancti petri apostoli ad vesperos antiphone, fol. 92.
Annunciatio sancte marie antiphone, fol. 93 v.
Apostolorum philippi et iacobi antiphone, fol. 97.
Invencio sancte crucis ad vesperos antiphone, fol. 97 v.
In nativitate sancti iohannis babtiste ad vesperos, fol. 100 v.
In sanctorum iohannis et pauli, fol. 102 v.
In natale sancti petri ad vesperis R., fol. 104.
In natale sancti pauli Responsoriaque omnia in conversione eiusdem, fol. 105 v.
In natale sancte marie magdalene ad vesperos antiphone, fol. 106.
In vesperis sancti petri ad vincula antiphone, fol. 108.
In natale sancti laurentii, fol. 109.

In natale sancte tecele, fol. 111.

In natale sancti michaelis R., fols. 111-v. - 112.

Decollatio sancti iohannis babtiste in vesperis ymnum, fol. 115.

In nativitate sancte marie ad vesperas ymnum, fol. 116.

In die exaltacione sancte crucis in vesperis, fol. 117 v.

In natale omnium sanctorum in vesperis R., fol. 118.

In natale sancti martini episcopi ymnum, fol. 119.

Ms. 2

Responsoriale (olim «Antiphonarium Responsoriale»). Finals del s. XIV. Pergamí. Notació quadrada damunt tetragrama, sovint amb menció de les dues claus, Do i Fa alhora. Encara que s'hi observa ja una dispersió neumàtica, és d'admirar la seva claredat de lectura musical. Amida 46×33 cms., i la caixa té unes proporcions de $34,5 \times 22$ cms.

Les capitals són ornamentades, emprant els colors blau i vermell; la relligadura sembla original, encara que malmesa per l'ús: llom de pell i cobertes de fusta.

La numeració dels folis és l'original, i comprèn des del fol. I al CLXXVI (incomplet). Els fols. XII, XXV i LVIII són mutilats, i hi manquen els fols. CXX i CXXI, CXXIII-CXXVI i CXXVIII-CXXXVI.

El contingut bàsic és la part responsorial del Propi dels Sants.

R ú b r i q u e s

[*Sancti stephani Responsaria*], fol. I.

Verbeta *Ecce quam manus seve familie*, fol. II.

Verbeta *Intercessor assiste*, fol. III.

Verbeta *Clarus xpisti*, fol. v v.

Sancti iohannis apostoli et evangeliste R., fol. VI v.

Verbeta *O electe virgo theologe*, fol. X v.

Sanctorum innocencium R., fol. X v.

Verbeta *Vernantes utique et sine fine*, fol. XIII.

Sancti fructuosi cum sociis suis R., fol. XIV v.

Verbeta *Fructuosi natalicia*, fol. XVIII.

Sancti vincencii, fol. XX.

In conversione sancti pauli, fol. XXIX

In purificatione sancte marie, fol. XXXIII.

- Verbena Advenisse de patris liberare*, fol. XXXVI.
Verbena Inviolata mater incorrupta, fol. XXXVII.
Sancte agathe martyris R., fol. XXXVIII.
In annunciatione beate marie, fol. XLII v.
In festivitibus sanctorum post pascha, fol. XLVII.
In invencione sancte crucis, fol. LII v.
Verbena Ecce nunc xpisticole, fol. LV.
In nativitate sancti iohannis bapstite, fol. LV v.
 [*Verbena Natalicia cantantibus tua*], fol. LVIII v.
Verbena Gaudebunt multi in nativitate, fol. LX.
Infra octabas R., fol. LX.
Sancti iohannis et pauli martyrum R., fol. LXII.
Sancti petri apostoli R., fol. LXIII.
Verbena Celebris dies primatum, fol. LXVIII.
In festo sancte marie magdalene R., fol. LXIX.
Verbena Alma testis resurrectionis sancte, fol. LXXIII.
Sancti iacobi apostoli R., fol. LXXIII v.
In festo sancte anne matris beate marie, fol. LXXVII v.
In vincla sancti petri apostoli, fol. LXXIX v.
Sancti laurencii martyris, fol. LXXX.
In assumptione beate marie R., fol. LXXXV.
Verbena Inviolata maria dei mater alma, fol. XC.
Alia Responsoria infra octavas et in diebus subbatinis, fol.
 XCIII.
Responsoria de canticis canticorum, fol. XCV.
Verbena Preconia virginis laudum, fol. XCIX.
Sancti augustini episcopi R., fol. XCIX v.
In decollatione sancti iohannis bapstite, fol. CIII v.
In nativitate sancte marie R., fol. CV.
In exaltatione sancte crucis R., fol. CVIII v.
Sancte Tecla martyris, fol. CX v.
Sancti Michaelis R., fol. CXVIII v.
Verbena Atque proiectus, fol. CXIX.
In natale undecim millia virginum, fol. CXIX v.
 [*In festo omnium sanctorum*]
Verbena Pro cuius nomine sancto, fol. CXXVII v.
Sancte katherine virginis, fol. CXXXVIII v.
In natale sancti andree apostoli R., fol. CXLVI.
In festo sancti nicolay episcopi R., fol. CXLVI v.
Verbena Clementem te prebe, fol. CL.

Sancte lucie virginis, fol. CL.
In natale apostolorum, fol. CLI (erròniament diu CLXI)
In nathale unius martyris, fol. CLVII v.
In natale plurimorum martyrum, fol. CLXI.
In natale unius confessoris pontificis, fol. CLXVI.
In natale unius confessoris non pontificis, fol. CLXIX.
In natale plurimorum confessorum, fol. CLXXII.
In natale virginum R., fol. CLXXII.
In natale plurimarum virginum R., fol. CLXXV.

Ms. 3

Antifoner (fragmentari). Finals del s. XIV. Pergamí. Notació quadrada damunt tetragrama, sovint amb dues claus, Do i Fa. Amida 46 × 33 cms., i la caixa fa 34,5 × 22,5 cms. És de la mateixa mà que el manuscrit anterior. Les capitals són ornamentades en blau i vermell.

Quadern de dos bifolis, cosits. La numeració, en tinta fosca, sembla posterior a l'època del còdex, i comprèn els fols. *CLXVII-CLXX*.

INCIPIT: [ali] *udnisi domus dei et porta celi.*
 EXPLICIT: *Nunc dimittis servum tuum domine.*

Rúbriques

[In dedicatione ecclesie].
Vitatorium (edificavit dominus...), fol. CLXVII.
Vitatorium (Domum dei...), *ibid.*
In primo nocturno antiphone, fol. CLXVII v.
In i^oi nocturno antiphone, *ibid.*
In i^oi nocturno antiphone, fol. CLXVIII.
In laudibus antiphone, fol. CLXVIII v.
Ad benedictus antiphone, *ibid.*
Ad iii Responsorium, *ibid.*
Ad vj Responsorium, *ibid.*
Ad ix Responsorium, *ibid.*
Ad magnificat antiphone, *ibid.*
Ad completorium, fol. CLXX v.
Ad vesperos antiphone, *ibid.*

Ms. 4

Antifoner. Finals del s. XIV. Pergamí. Notació quadrada damunt tetragrama, sovint amb dues claus, Do i Fa. Amida 45,5×33 cms., i de caixa, 34×22 cms. De la mateixa mà que els mss. 2 i 3.

Bé que la relligadura ja no hi sigui, el manuscrit és sencer, llevat de les següents particularitats: fol. XXV, mutilat; fols. CLX i CLXI, i fols. CLXVII-CLXX, manquen.

El còdex comprèn les antifones del Propi del Temps. El fol. I conté una mitja orla, en blau i vermell. Les capitals són ornamentades en aquests dos colors.

Rúbriques

- [*Feria prima, antiphone*], fol. I.
- Feria secunda, invitatorium*, fol. IV.
- Feria tertia invitatorium*, fol. VI.
- Feria iiij invitatorium*, fol. VIII
- Feria quinta invitatorium*, fol. IX v.
- Feria sexta invitatorium*, fol. XI v.
- Sabbato invitatorium*, fol. XIII v.
- In agenda mortuorum in vesperis antiphone*, fol. XIV v.
- Dominica I adventus*, fol. XVII.
- Dominica II de adventu invitatorium*, fol. XXI.
- Dominica III, invitatorium*, fol. XXIII.
- In die sancti thome apostoli antiphone*, fol. XXVII.
- Dominica iiij invitatorium*, fol. XXX.
- In vigilia natalis domini invitatorium*, fol. XXXII.
- In die nathalis domini invitatorium*, fol. XXXIII.
- Prosa Letabundus*, fol. XXXVII v.
- Commemoratio sancti stephani*, fol. XXXVIII v.
- Infra octavas natalis antiphone, ibid.*
- In circumcissione domini ad primas vesperas antiphone*, fol. XXXXI.
- Dominica prima post natale domini*, fol. XXXXIII v.
- In epiphania domini ad vesperas antiphone*, fol. XXXXV.
- Ad vesperas verbeta «Magi stellam quam vidistis...»*, fol. XLIII.
- Dominica infra octavas ad magnificat antiphone*, fol. LI.
- In octava epiphanie antiphone*, fol. LI v.

Dominica ij invitatorium, fol. LIII v.

Dominica iij ad magnificat antiphone, fol. LIII v.

Dominica in ceptuagesima invitatorium, fol. LV v.

Dominica in LX invitatorium, fol. LVIII v.

Dominica in L invitatorium, fol. LX.

Feria quarta in capite ieiunii ad benedictus antiphone, fol.

LXLI v.

Dominica prima XL invitatorium, fol. LXII v.

Dominica secunda XL invitatorium, fol. LXVII.

Dominica tercia XL invitatorium, fol. LXX.

Dominica iij XL invitatorium, fol. LXXIII.

Dominica in passione domini invitatorium, fol. LXXVII v.

Dominica in ramis palmarum invitatorium, fol. LXXXI v.

Feria V in cena domini, fol. LXXXV v.

Feria VI in parasceve, fol. LXXXVIII.

Sabbato sancto in primo nocturno antiphone, fol. XCI v.

In vigilia pasce ad vespervas antiphone, fol. XCIII v.

In die sancto pasce invitatorium, fol. XCIII.

Prosa Victime paschali laudes, fol. XCVI.

Dominica in octabas pasce invitatorium, fol. CII.

Prosa Adsunt enim festa paschalia, fol. CIII.

Post octabas pasce ad benedictus antiphona, fol. CV.

Dominica secunda post pascha invitatorium, fol. CVII.

Dominica iij post pascha ad magnificat antiphona, fol. CVIII v.

Dominica quarta post pascha, fol. CVIII v.

Dominica V post pascha ad vespervas ymnum, fol. CX v.

In die ascensionis ad vespervas antiphona, fol. CXII v.

Prosa Adest nobis summa leticia, fol. CXVI.

Infra octabas invitatorium. fol. CXVII.

Dominica post ascensionem ad magnificat antiphona, fol.

CXVIII v.

In vigilia pentecostes ad vespervas antiphone, fol. CXVIII v.

In die pentecostes vitatorium, fol. CXVIII v.

Verbeta Laudes deo devotas, fol. CXXI v.

In festo sancte trinitatis invitatorium. fol. CXXVI v.

Incipit officium corporis xpisti. Ad vespervas antiphone, fol.

CXXVIII.

Ad matutinas vitatorium, fol. CXXX.

Infra octabas invitatorium, fol. CXXXIII.

Dominica prima post octavas pentecostem ad vespervas, fol. CXXXIII.

- Dominica ij ad magnificat antiphona*, fol. CXXXV v.
Dominica iij ad magnificat antiphona, fol. CXXXVI v.
Dominica quarta ad magnificat antiphona, fol. CXXXVII v.
Dominica quinta ad magnificat antiphona, *ibid.*
Dominica vj post octavas ad magnificat antiphona, fol. CXXXVIII
Dominica vij ad magnificat antiphona, fol. CXXXVIII.
Dominica octava ad magnificat antiphona, fol. CXXXIX.
Dominica nona ad magnificat antiphona, fol. CXXXIX v.
Dominica decima ad magnificat antiphona, fol. CXXXXI v.
Dominica xj ad magnificat antiphona, fol. CXXXXII.
Dominica xij ad magnificat antiphona, fol. CXXXXII v.
Dominica xiiij ad magnificat antiphona, fol. CXXXXIII.
Dominica xiiij ad magnificat antiphona, fol. CXXXXIII.
Dominica xv ad magnificat antiphona, fol. CXXXXIII v.
Dominica xvj ad magnificat antiphona, fol. CXXXXV.
Dominica xvij ad magnificat, fol. CXXXXVI.
Dominica xviiij ad magnificat, fol. CXXXXVI v.
Dominica xix ad magnificat antiphona, fol. CXXXXVII.
Dominica xx ad magnificat antiphona, fol. CXXXXVII.
Dominica xxj ad magnificat antiphona, fol. CXXXXVII v.
Dominica xxij ad magnificat antiphona, fol. CXXXXVIII.
Dominica xxiiij ad magnificat antiphona, fol. CXXXXVIII.
Dominica xxiiij ad magnificat, fol. CL.
Dominica visseima v ad benedictus antiphona, fol. CL.
Incipiunt antiphone in libro regum, fol. CL v.
Liber de sapientia mensis augusti, fol. CLIII.
Antiphone de iob, fol. CLVI.
Antiphone de thobia, fol. CLVIII v.
Antiphone de iudit, fol. CLVIII.
Antiphone trium puerorum, fol. CLXIII.
In dedicatione ecclesie ad vespervas R., fol. CLXVI.
Benedicamus Domino (Diferents entonacions), fol. CLXXI-CLXXII.

Ms. 5

Troper (fragmentari). Primera meitat del s. XIV. Pergamí. Notació quadrada damunt dues línies: vermella (Fa) i groga (Do). Capitals en vermell o blau, sense ornamentar.

És un quadern format per quatre bifolis cosits més un foli solt; serva encara la numeració original, del fol. CLXXIII al CLXXX (el full solt no duu numeració). Nova foliació a llapis, del fol. 1 al 9.

Amida 45,5 × 32,5 cms., i 33 × 23 cms, de caixa. És evident que el troper montblanquí va ésser copiat d'un còdex molt més antic: a l'igual del Ms. 1 abans descrit, s'hi observa una clara dissociació entre la grafia musical i la literària, augmentada tanmateix per l'ús de dues úniques línies, totalment superat en aquesta època.

INCIPIT: *Gravi turbine rapidum crudeliter obstruentes*

EXPLICIT: *Tu solus* [Dominus]

R ú b r i q u e s

In sancti iohannis, fol. 1.

In die aparicionis, *ibid.*

Feria secunda, fol. 2.

In die ascensionis, *ibid.*

In die pentecostes, fol. 2 v.

In sancti iohannis babtiste, *ibid.*

In assumptionis sancte marie, *ibid.*

Sanctorum omnium in festo, fol. 3.

In dedicatione ecclesie, *ibid.*

[Kyriale]:

Clemens rector eterne, fol. 3 v.

Summe pater, fol. 4

Fons bonitatis, fol. 4 v.

Pater ingenite, fol. 5.

In festis duplicibus quae veniunt infra septimana.

[Kyrie] *Pater cuncta*, fol. 5 v.

Summe Deus, *ibid.*

Deus solus, fol. 6.

In diebus dominicis et in festis, IX lectionis, fol. 6 v.

Alios dominicales, fol. 7.

Mayorum [Gloria], fol. 7 v.

Apostolorum (id.), fol. 8.

In festis (id.) fol. 8 v.

In diebus dominicis et in festis, IX lectionis, fol. 9.

Ms. 6

Troper (fragmentari). Finals del s. XIV-Principis del s. XV. Pergamí. Notació quadrada damunt tetragrama, servant emperò la línia vermella per al Fa. Capitals en vermell, ornamentades en lila.

Quadern format per quatre bifolis cosits. No s'ha conservat la numeració antiga, i les rúbriques marginals, amb tinta fosca, són posteriors. La nova numeració amb llapis comprèn els folis 1-8; cal notar que entre el fol. 4 v. i el 5 hi manca almenys un bifoli.

Amida 45,5 × 33,5 cms., essent la caixa de 33,5 × 24,5 cms.

INCIPIT: [Tu solus] *dominus*.

EXPLICIT: *Scimus xpistum surrexisse*

*a mortuis vere,
tu nobis victor rex
miserere. Amen.*

Contingut:

[*Gloria in excelsis deo*], fol. 1.
Gloria in excelsis deo (tropat), *ibid.*
Patrem omnipotentem, fol. 2.
Credo in unum deum, fol. 3 v.
Sanctus (rubr.: *Sollemnes*), fol. 5.
Agnus dei, *ibid.*
Sanctus (rubr.: *Semiduplici et Domini [ca]*), fol. 5 v.
Agnus dei (rubr.: *Semiduplici/IX lec. festum*), *ibid.*
Sanctus (rubr.: *In duplicibus*), fol. 6.
Agnus dei (rubr.: *Duplex*), *ibid.*
Sanctus (rubr.: *IX - IX liçons*), fol. 6 v.
Sanctus, *ibid.*
Sanctus (rubr.: *de passione*), fol. 7.
Letabundus exultet fidelis corus, *ibid.*
Victime paschali laudes, fol. 7 v.

Ms. 7

Graduale. Primera meitat del s. XVI. Vitela. Notació quadrada

damunt pentagrama de línies vermelles; empra amb freqüència les dues claus (Fa i Do) alhora.

Malauradament incomplet, comença en el fol. LXXI i acaba en el CLXXXIII. És un magnífic exemplar de llibre de faristol, que serva encara la relligadura original, amb pell que recobreix l'armadura de fusta, claus de reforç i tanques metàl·liques. Les capitals són ornamentades profusament amb blau, vermell, marró i àdhuc el verd; bé que la tècnica ornamental recordi la decoració típica de la catorzena centúria, s'hi observa també, en algunes majúscules, un reeixit disseny renaixentista.

El Gradual montblanquí comprèn la part del Propi dels Sants. Curiosament, hem de fer constar que el cicle hagiogràfic del manuscrit no concorda pas amb el de tradició tarragonina de l'època, ni tant sols amb els graduals catalans seculars de la Baixa Edat Mitjana. És possible que pertanyés a algun convent de la vila o simplement, que hi anés a parar en una de les innombrables desfetes bèl·liques o socials que han vingut flagel·lant el país. El que sí podem dir és que es tracta d'un manuscrit català, cosa que ho evidencia sobre tot la presència d'una verbeta —a l'ofertori, no pas als responsaris de Matines— en l'Anunciació de la Mare de Déu.

Al costat de les poques rúbriques en vermell i de grans dimensions gràfiques, s'hi troben també anotacions, marginals o incloses en el mateix text, amb lletra més petita i amb la mateixa tinta fosca del manuscrit; aquestes anotacions es refereixen a commemoracions d'una festivitat dins d'una altra, o bé a citacions de les parts de la missa i l'ofici que es troben en un altre lloc del manuscrit. Faré constar doncs, les dues espècies de rúbrica, posant el signe † davant la rúbrica vermella.

Amida 56 × 38,5 cms., i la caixa és de 43,5 × 26,5. Per acabar, fem constar que manquen els folis CXV, CXXXIII i CXXXIV.

INCIPIT: *benedicetur...*

EXPLICIT: *...in iuventute sua filie composite.*

R ú b r i q u e s

In cathedra sancti petri, fol. LXXIII v.

In natali sancti mathie apostoli introitus..., fol. LXXIX.

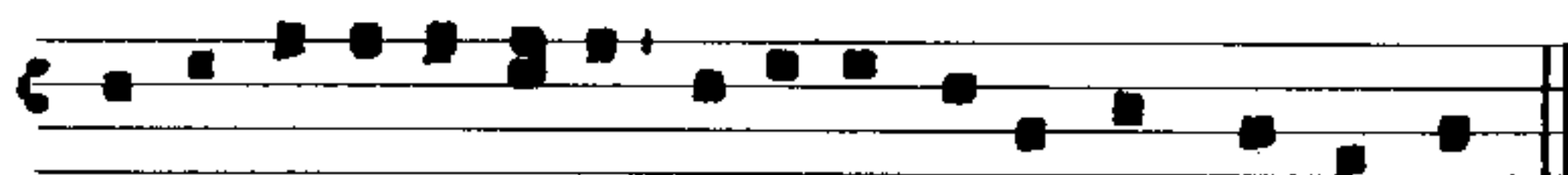
In natali sancti paciani episcopi, fol. LXXX.

In natali sancti gregorii, *ibid.*

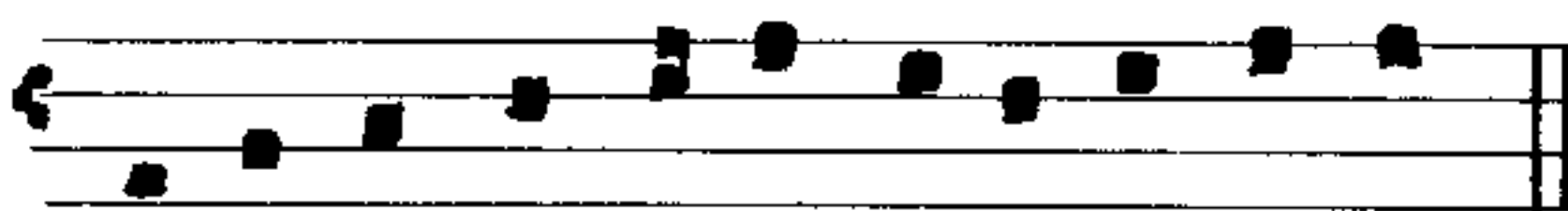
In natali sancti benedicti abbatis, fol. LXXXI.

- † *Annunciatio marie virginis, ibid.*
Verbena Nitet maria virgo (a l'ofertori), fol. LXXXVII.
In natali sancti tiburtii martyris, fol. LXXXVIII.
In natali sancti Georgii, ibid.
In natali sancti marci evangeliste, fol. LXXXIX.
† *Sancti vitalis officium, fol. XCI v.*
In natali sancti petri martiris ordinis predicatorum, fol. XCV.
† *In natali sancti philippi et iacobi apostolorum officium, ibid.*
† *Sancti Alexandrini eventi et theodoli officium, fol. XCIX.*
† *Sancte Crucis officium, fol. C.*
† *Sancti Johannis ante portam latinam officium, fol. CVI.*
In natali Sancti Gordiani et epimachi, fol. CVIII.
† *In natali Sancti Narei et achilei atque pancratii martyrum officium, fol. CX v.*
In natali Sancti Torqueto, fol. CXIII v.
In natali Sancte Potentiane virginis, ibid.
In natali sancti primi et feliciani, fol. CXVIII.
In natali sancti barnabe, fol. CXXI.
In festo sancti basilidis, Cirinis et Naboris martyrum, fol. CXXII.
† *Sancte querite et iulite martyrum officium, fol. CXXII.*
† *Sancti gervasi et prothasi officium, fol. CXXXI v.*
[*In natali apostolorum officium*], fol. CXXXV.
† *In natali evangelistarum introitum, fol. CXLII.*
† *Unius martyris pontificis officium, fol. CXLVI.*
† *Unius martyris tempore pascha officium, fol. CL.*
† *Plurimorum martyrum officium, fol. CLIII v.*
† *In natali plurimorum martyrum tempore paschali officium, fol. CLVIII.*
† *Unius confessoris pontificis officium, fol. CLXI.*
† *In natali plurimorum confessorum pontificum officium, fol. CLXV.*
† *In natali virginum confessorum non pontificum officium, fol. CLXVIII v.*
† *Confessorum non pontificum officium, fol. CLXXI v.*
† *Unius virginis officium, fol. CLXXV.*
† *Plurimarum virginum officium, fol. CLXXXIII v.*

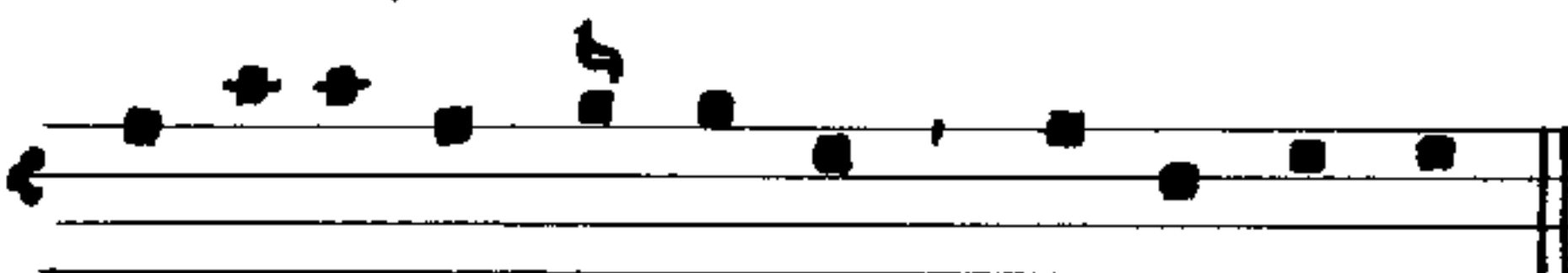
FRANCESC BONASTRE

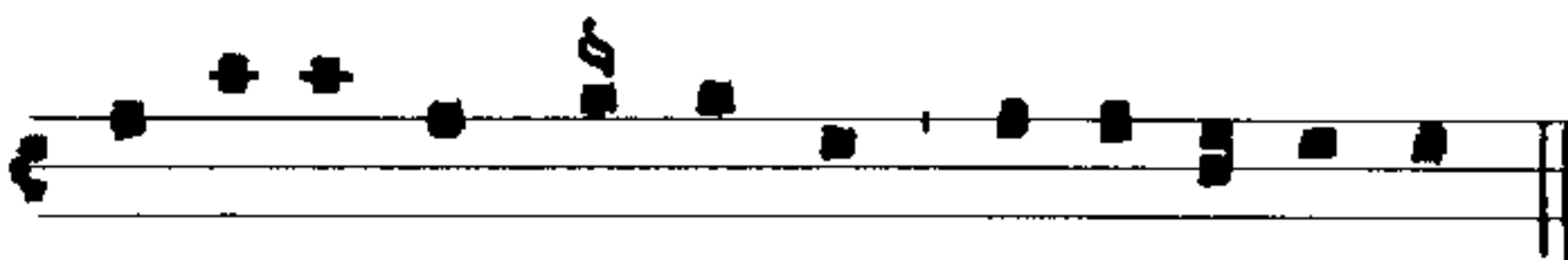
Nitet Maria virgo quem salutata ab angelo.

V. Concepitque Verbum patris utero.

V. Regem regum protulit et in evo.

V. De quo letificata dixit angelus.

P. Et benedictus fructus

ven - - - tris tu - i.

Fig. 1. Transcripció musical de la verbeta *Nitet Maria Virgo* del *graduale* de Montblanc (Ms. 7, foli LXXXVII).